

OVER FTM AUTEURS DOSSIERS PANELS

DONEER GEEF CADEAU

INGELOGD ALS
Paul-F

0

VANDAAG 06:00 - 7 MIN.

Overheid moddert aan met tolken en wil nu ook nog voor een prikkie op de eerste rang

f t in ✉ 2

PIETER VAN DER LUGT

Tolken spelen een cruciale rol in rechtszaken en de gezondheidszorg. Één verkeerd vertaald woord kan verstrekken gevolgen hebben voor

kwetsbare mensen. Nu morrelt een advies van ABDTOPConsult echter aan hun wettelijke positie. Moeten ze vrezen voor de kwaliteit van hun vak?

Stel: een Iraanse vrouw vraagt als politieke vluchteling asiel aan in Nederland. Ze vertelt tegen de douane dat ze uit Iran is gevlucht na een inval door de geheime politie, waarna haar leven in gevaar was. De Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) toetst haar verhaal. Veel details kloppen, maar één cruciaal aspect kan niet bewezen worden: uit onderzoek van de Nederlandse ambassade in Iran blijkt dat niemand iets weet van een politie-inval. Zelfs de burens hebben niks gehoord of gezien. Op basis van dit gegeven wordt het asiolverhaal ongeloofwaardig geacht.

De advocaat van de vrouw vraagt nog eens haar verhaal helemaal uit de doeken te

doen. Wat blijkt? Er is helemaal geen politie-inval geweest, maar een doorzoeking door de geheime dienst. Die pleegt dat doorgaans niet te doen met loeiende sirenes, maar met een subtiele doch dwingende klop op de deur. Het is daarom helemaal niet raar dat de burens en buurtbewoners niks hebben meegekregen van het bezoek. En zo leidt een foute vertaling bijna tot een onterechte uitzetting van een politieke vluchteling die haar leven niet zeker is.

Het klinkt als een thriller, maar deze zaak is waargebeurd . Het verhaal maakt duidelijk hoe belangrijk het is om een goede tolk te hebben: een slechte vertaling kan in bepaalde gevallen letterlijk levens kosten. Niet alleen bij asielprocedures, maar ook bij zaken als geestelijke gezondheidszorg, rechtsgang en

artsenbezoek voor mensen die de Nederlandse taal niet machtig zijn speelt de tolk een cruciale rol.

**"Het blijkt lang
niet altijd
haalbaar om de
Wet beëdigde
tolken en vertalers
na te leven"**

Gekwalificeerde tolken in Nederland vrezen nu echter dat hun (wettelijk) beschermde positie binnenkort wordt aangetast. Door een aanpassing van de wet die de kwaliteit van tolken moet waarborgen, zou de betrouwbaarheid van de beroepsgroep als geheel op de tocht

kunnen komen te staan. Wat is er aan de hand?

Overheid schendt eigen wet

Om de kwaliteit van de vertalingen in cruciale situaties te waarborgen, geldt sinds 2009 de Wet beëdigde tolken en vertalers (Wbtv). Deze wet schrijft voor dat bijvoorbeeld rechtbanken bij strafzaken en vreemdelingenzaken alleen tolken en vertalers uit het Register met beëdigde tolken en vertalers (Rbtv) mogen inzetten. Dit register, dat wordt bijgehouden door Bureau Wbtv , bevat uitsluitend tolken die voldoen aan een aantal gestelde eisen .

De wet geldt niet alleen voor rechtbanken: ook andere overheidsinstanties, zoals politie- en justitiediensten, de IND en

Vluchtelingenwerk Nederland, zijn verplicht een geregistreerde tolk in te huren wanneer zij er één nodig hebben.

Dat blijkt echter lang niet altijd haalbaar: zo kan het bij een spoedopdracht voorkomen dat er geen registertolk voorhanden is. De wet houdt rekening met zulke gevallen, en staat een niet-geregistreerde tolk in bepaalde gevallen toe om tóch een opdracht uitvoeren — mits hiervoor een goede reden wordt opgegeven.

Het kan ook zijn dat tolken niet kúnnen voldoen aan de eisen van het register, omdat er voor de betreffende taal bijvoorbeeld geen erkende opleiding of cursus bestaat. Dit geldt bijvoorbeeld voor het Tigrinya, een taal die in Eritrea en het noorden van Ethiopië wordt gesproken. De overheid kan in zulke gevallen terugvallen

op de zogenaamde Uitwijklijst. Om de kwaliteit van de tolk toch enigszins te waarborgen, gelden ook voor een plaats op deze lijst bepaalde voorwaarden.

De wet lijkt dus eenvoudig: er is een poule van tolken waaruit de overheid mag kiezen. Lukt dat om een of andere reden niet, dan

**De wet
wordt
stelselmatig
genegeerd**

biedt de wet met de Uitwijklijst nog wat extra speelruimte. En toch gaat het nog vaak genoeg mis: in 2016 toonde het radioprogramma *Argos* aan dat de overheid zich zelf lang niet altijd aan deze wet houdt.

Zo hebben grote afnemers als de IND en de politie door de jaren heen spontaan hun

eigen lijsten met tolken samengesteld. Ondanks dat er geregistreerde tolken beschikbaar zijn, nemen zij zodoende dus ook niet-geregistreerde — en meer dan eens ongekwalificeerde en onkundige — tolken in de arm. Hierbij wordt de wet stelselmatig genegeerd.

Wil Eikelboom, voorzitter van de Vereniging Asieladvocaten & -Juristen Nederland (VAJN), merkt de effecten van de wet. Zijn ervaring is dat registertolken over het algemeen goed zijn, terwijl de kwaliteit van niet-registertolken heel wisselvallig is. Bovendien kan een asieladvocaat op het moment dat een tolk incapabel blijkt te zijn, maar weinig aan de situatie doen. Eikelboom: ‘Een cliënt vraagt zich soms wel af: “wordt alles wat ik hier zeg wel vertaald?”. De vertaling lijkt soms een stuk korter dan wat er is gezegd door een cliënt.

Het is voor mij alleen moeilijk te verifiëren.’

Hij vervolgt: ‘Een ander probleem is dat de termijnen ontzettend kort zijn en de mogelijkheden om een tolk te vervangen beperkt. Zeker bij de rechtbank lukt dat niet: dan moet de zitting worden stilgelegd. Een rechter gaat daar nooit in mee.’ De advocaat lijkt er ook vanuit te gaan dat de wettelijke afnameplicht gewoon wordt vervuld: ‘De standaard is dat er een registertolk is, tenzij die niet beschikbaar is. Dan zit je gewoon met de tolk die je hebt.’

Advies

Bij het ministerie van Veiligheid en Justitie ervaart men ondertussen al langer problemen bij het inschakelen van tolken. Tijdens de grote asielinstream in 2015

bereiken de moeilijkheden een kookpunt: er is een dreigende schaarste van tolken in een aantal talen. Daarom vraagt de Bestuursraad van het ministerie in 2016 aan ABDTOPConsult , de eigen interim- en adviesdienst van de Rijksoverheid, om een adviesrapport. De vraag: welke vormen van centrale regie kan het ministerie geven bij het oplossen van de problemen rondom de inzet van tolken?

De conclusie van het rapport liegt er niet om: met de inzet van tolken wordt maar wat aangemodderd; bij de grote inhurende overheidsorganisaties is er nauwelijks

**Volgens
ABDTOPCons
moet het
register op
de schop**

duidelijk beleid over te vinden. Vreemd genoeg adviseert ABDTOPConsult echter niet om dit beleid daarom maar eens te maken en uit te voeren. In plaats daarvan luidt het voorstel dat de wet het beste kan worden aangepast.

Volgens ABDTOPConsult moet het register op de schop: ‘breng differentiatie aan in de inschrijvingen’, zo luidt een van de adviezen. Tolken die nu niet voldoen aan de eisen, worden in het voorstel van ABDTOPConsult straks dus wél in het register opgenomen, in een nog te ontwikkelen subklasse.

Met andere woorden: de problemen rondom registertolken moeten worden ‘opgelost’ door de eisen van het register te versoepelen en ‘anders gekwalificeerde’ tolken in te gaan zetten. Voor lang niet alle opdrachten bij de overheid is immers het

niveau vereist dat op dit moment van een tolk wordt gevraagd om in het register te komen, zo redeneren de adviseurs.

Door meer tolken op te nemen in het register, kan de overheid ook makkelijker voldoen aan de vereiste afnameplicht.

Toenmalig staatssecretaris Klaas Dijkhoff van Veiligheid en Justitie stuurt het rapport van ABDTOPConsult begin vorig jaar naar de Tweede Kamer en geeft aan de adviezen uit het rapport over te nemen.

**“De wet zelf is
prima, wij willen
alleen dat de
overheid zich
eraan gaat
houden”**

Vrees voor kwaliteit

De tolken zelf zien echter niets in het voorstel van ABDTOPConsult. Mustapha Loukili, voorzitter van de Nederlandse Unie van Beëdigde Tolken en Vertalers in het Publieke Domein (Nubveto), deelt de mening dat de wet nu niet goed wordt uitgevoerd. Maar dat is volgens hem geen reden om deze aan te passen: 'De wet zelf is prima, wij willen alleen dat de overheid zich eraan gaat houden.'

Het ministerie van Veiligheid en Justitie geeft bij navraag van FTM aan dat er te weinig registertolken kunnen worden ingezet en dat er daarom gewerkt wordt aan 'een herpositionering van het register'. Er komen tenminste twee kwaliteitsniveau's, maar, zo wordt beloofd: 'Met de nieuwe inrichting van het register doet de overheid geen concessies. Het

uitgangspunt is: de juiste tolk bij het juiste gesprek.'

De verandering van het register zou volgens het ministerie ook geen invloed hebben op de positie van de huidige geregistreerde tolken: 'Als nieuwe tolken zich aanmelden voor het vernieuwde gedifferentieerde register, zullen zij aan dezelfde kwaliteitseisen moeten voldoen als de huidige geregistreerde tolken om op hetzelfde hoge niveau ingezet te kunnen worden voor tolkdiensten bij de overheid.'

De tolken vrezen evenwel dat het in de praktijk heel anders uitpakt. Een aantal grote overheidsdiensten huurt tolken nu nog vaak direct in, maar er wordt ook al regelmatig samengewerkt met commerciële bemiddelingsbureau's. Die verdelen de tolkopdrachten over de bij hen aangemelde tolken. Als de adviezen uit het

rapport worden overgenomen, wordt de rol van bemiddelingsbureaus ook een stuk groter.

Het

Amstelveense

Livewords is het grootste tolken- en vertaalbureau van Nederland.

Dit bedrijf, dat tot eind vorig jaar door het leven ging als

Concorde, werkt momenteel al

‘actief mee’ aan Tolken in de Toekomst: een proefproject van het ministerie van Veiligheid en Justitie dat is voortgekomen uit het advies van ABDTOPConsult.

Waar het ministerie benadrukt dat de

‘Wij zijn bang dat straks iedereen over één kam wordt geschoren’

kwiteit bij de veranderingen in het register gehandhaafd blijft, geeft Livewords aan dat registratie vooral een stuk makkelijker wordt. Zo valt op de website te lezen: *‘Alle tolken die in de toekomst voor de overheid willen werken, moeten zich registreren. Maar, geen zorgen, dit nieuwe systeem is veel laagdrempeliger dan het huidige Rbtv. Uiteraard gelden er nog steeds toelatingseisen, maar dan praktischer en overzichtelijker. Met deze registratie laat je als tolk laat zien: ik ben er en je kunt me inhuren!’*

De tolken zien de bui intussen al hangen. Loukili: *‘Wij zijn bang dat straks iedereen over één kam wordt geschoren. De bemiddelingsbureaus aan wie de overheid opdrachten aanbesteed, zullen geen onderscheid maken tussen de niveau’s.’* De unie vreest dat de bemiddelingsbureaus

met het nieuwe register vooral voor de goedkoopste optie zullen kiezen. Die vrees is niet ongegrond: in 2015 leidde een prijzenoorlog tussen de twee grootste bemiddelingsbureaus — te weten TCvN (onderdeel van Manpower) en Concorde — al tot dalende uurtarieven, waarna de beroepsgroep staakte.

HOE ZIT DAT MET DIE AANBESTEDINGEN?

De Rijksoverheid is een grote

LEES VERDER

Onafhankelijk

De inhoud van het ABDTOPConsult-rapport is niet het enige wat de tolken

zorgen baart: ook de gang van zaken voor en na het advies stuit ze tegen de borst. Zo is de Nubveto niet gekend in de uitkomsten van het rapport; dit in tegenstelling tot de totstandkomen van de huidige wet, waar de sector wel bij betrokken was. De unie voelt zich derhalve niet serieus genomen.

Dat de co-auteur van het rapport vanuit het opdrachtgevende ministerie nu zelf leiding geeft aan het vervolgprogramma, geeft de unie en ook de sectie Tolken en Vertalers van de FNV weinig vertrouwen in de onafhankelijkheid van het advies. Voor het ministerie is dit evenwel geen probleem. In een reactie laat het weten: 'Het is niet ongebruikelijk dat iemand die via een onderzoek of anderszins eerder betrokken is geweest bij een onderwerp, een rol heeft in een vervolgtraject.'

Volgens de tolken is er eenzijdig

geadviseerd en zijn andere scenario's niet bekeken. Het rapport van het 'onafhankelijke' ABDTOPConsult verschaft in hun ogen het ministerie een alibi voor de gewenste versoepeling van de wet. Loukili: 'Waar het ons om gaat is het maatschappelijk belang. Tolken en vertalers zijn ook betrokken bij het veilig houden van de samenleving. Als niet de juiste tolk op de juist plek zit, dan kunnen zaken totaal verkeerd vertaald worden. We zien dat nu een generatie tolken wordt ingezet die het Nederlands niet goed machtig is, omdat ze net in Nederland zijn. Wij vrezen dat, net als bij aanbestedingen in andere sectoren, de overheid voor een dubbeltje op de eerste rang wil zitten. De huidige voorstellen kunnen tot hele schrijnende gevallen leiden.'

De vraag is wie er het meeste baat heeft bij

de beleidswijziging. Zo kun je je afvragen of de plannen tot een verbetering van de kwaliteit van vertalingen gaan leiden. Ook is het niet duidelijk of dit de positie van kwetsbare groepen – die veel te verliezen hebben bij een slechte tolk – zal verbeteren. Vooralsnog heeft het er vooral alle schijn van dat de overheid het voor zichzelf makkelijker en goedkoper wil maken.

OVER DE AUTEUR

Pieter van der Lugt

*Gevolgd door
201 leden*

Pieter van der
Lugt (1990)
studeerde
politicologie aan
de Radboud
Universiteit.
Tijdens zijn studie
zette hij zijn
eerste sta...

LEES MEER

VOLG DEZE AUTEUR

Verbeteringen of aanvullingen?

TIP DE AUTEUR

AANBESTEDINGEN

AANBESTEDINGSWET

MINISTERIE VAN VEILIGHEID EN JUSTITIE

ABDTOPCONSULT

TOLKEN

GERELATEERDE ARTIKELEN

12 FEBRUARI 06:00

Route D66: hoe politiek, overheid en ICT-consultant PBLQ elkaar de bal toespelen

28 OKTOBER 2017 06:00

Dit is de geluksmachine voor Haagse topambtenaren

5 MEI 2017 08:00

Minister Schippers' moeizame relatie met privacy

2 REACTIES

Paul-F

PLAATS REACTIE

FILTER

-1

0

+1

+2

0

2

0

0

PeterUU 5

0

📅 Vandaag 16:01

Helaas, een maar al te bekend verhaal. Aan de ene kant gooit de overheid miljoenen in het water bij ICT-projecten en aanbestedingen, aan de andere kant wil ze voor een dubbeltje op de eerste rang zitten en worden eisen steeds verandert.

REAGEREN

Matthijs2 3

0

📅 Vandaag 16:29

Hier komen ongelukken van. Wat mij betreft criminele nalatigheid.

REAGEREN

PLATFORM VOOR ONDERZOEKSJOURNALISTIEK

FOLLOW THE MONEY

[OVER FTM](#)[VOORWAARDEN](#)[VEELGESTELDE VRAGEN](#)[WERKEN BIJ FTM](#)[TIP DE REDACTIE](#)[DONEER](#)[ZAKELIJK ABONNEMENT](#)[GEEF FTM CADEAU](#)

Website door:

Hosting door:

